

הביניים של ועדת אגרנט — איך הוא יכול להמשיך יותר בתפקידו כשר-הביטחון.

פרישה אל עמדת-כוח

א כן ההכרה בכך שדין צריך ללכת, והביצוע של מסקנה זו הלכה למעשה — אינם דברים זהים. לא עצם ההסתלקות של משה דיין מ-תפקיד שר-הביטחון היא החשובה והקובעת. מה שמכריע הוא — צורת ההסתלקות. כי הוצאתו של משה דיין משרד-הביטחון, כמוה כהוצאת חופן של היטים מערימה של זרעונים. היא מהווה פירוק של מיסגרות ומערכות התלויות וקשורות זו בזו. לכן התרכז השבוע המשבר הפוליטי בישראל סביב הבעיה: איך לסלק את דיין?

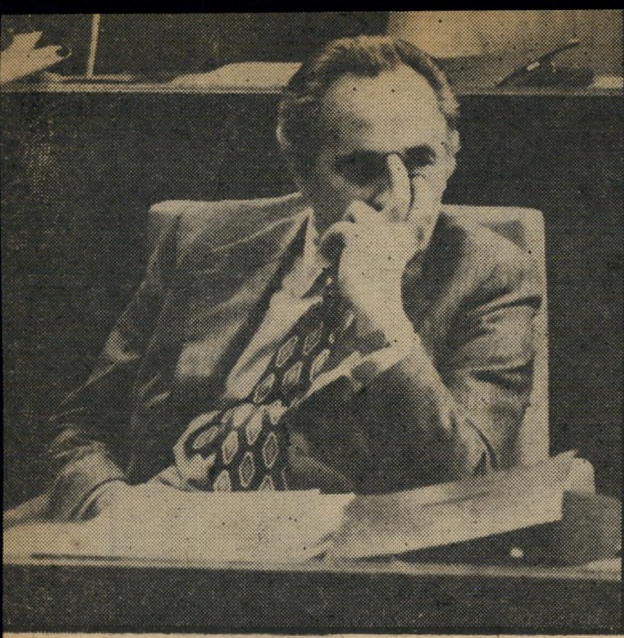
הפיתרון הפשוט ביותר היה הדחתו. אך פיתרון כזה היה בלתי-אפשרי לחלוטין. פירושו היה סילוק אנשי רפ"י מהקואליציה הממשלתית, דבר שהיה גורר את ריו מייד את פירוק הקואליציה ופתיחת הקמת קואליציה ימנית ש להליכוד — המפד"ל — ורפ"י.

הדחת דיין היתה מבשרת פילוג במפלגת העבודה ומחייבת עריכת בחירות חדשות. דיין עצמו היה זה שהציע את ההצעה האלטרנטיבית: התפטרות כל הממשלה, והקמת ממשלה חדשה על ידי גולדה מאיר, מבלי שידרוש לעצמו את תפקיד שר הביטחון בממשלה החדשה.

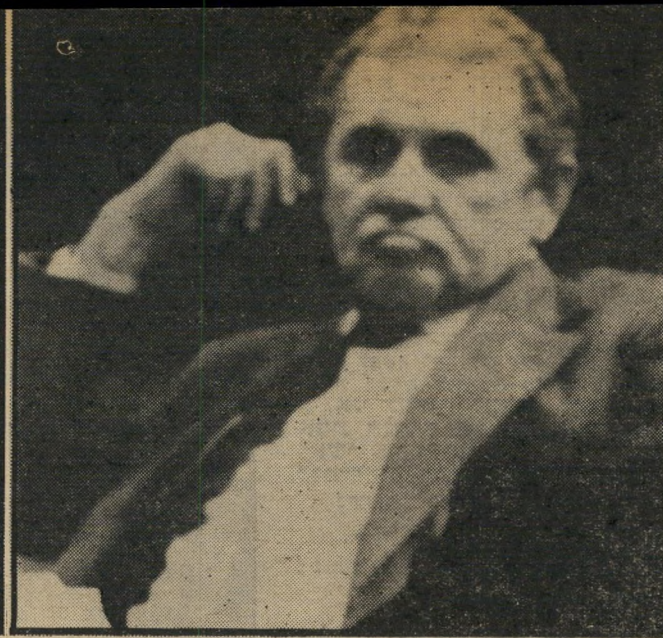
התפטרות כזו של הממשלה כולה היתה מתפרשת כהכרה באחריותה הקולקטיבית של הממשלה למחדלי המלחמה, ומוחקת את אחריותו האישית של דיין. אלא שהתפטרות קולקטיבית כזו, גם היא לא היתה אפשרית.

היא עמדה בניגוד מוחלט לאינטרסים של שתי השותפות הוותרות בקואליציה, הי"מפד"ל והליברלים העצמאיים. למפלגות אלה היו שרים שהיה ברור להם כי אם יעופו — יעופו לאורך כל הדרך, וספק אם יחזרו לכהן כשרים בממשלה החדשה שתקום. משום כך היה זה משעשע לראות שרים כמו גדעון האונגר מל"ע, ויצחק רפאל מהמפד"ל, מנמקים השבוע את התנגדותם להתפטרות הממשלה הקיימת בי אתם נימוקים עצמם.

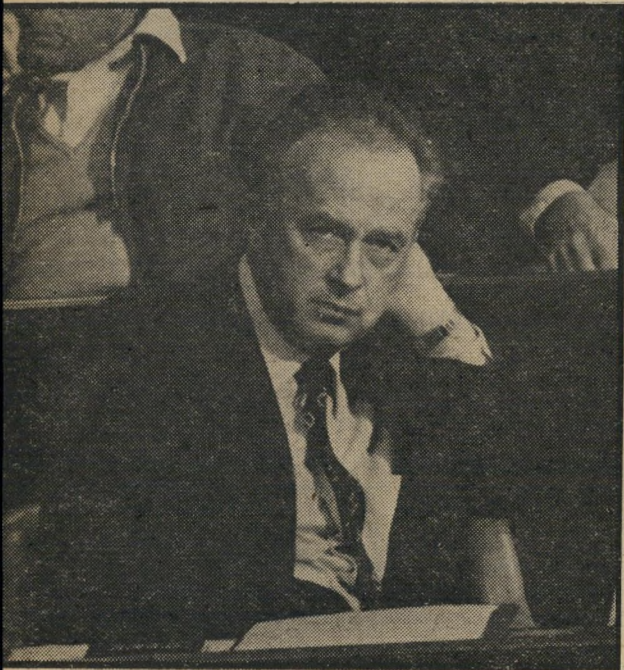
א מבין הסכנה לא נשקפה רק ליושבות בקואליציה, אלא למערך עצמו. לפינחם ספיר ולחבריו בני ממשלה תתפרק, כמעט בלתי-אפשרי יהיה להקים מחדש בגלל המצב הפנימי הקיים במפד"ל, ספק אם ניתן יהיה להחזיר את הי"מפד"ל שוב לקואליציה. היה זה כמו להטיח אחרת על הארץ ונפץ צה ולנפות אחרת כן להדיקה מחדש, על תכולתה.

מועמד פרס גולדה התנגדה

מועמד צדוק אנטי גנראל

מועמד רבין תקן של "כימעט"

חשש ממסקנות נוספות מועמד ברייב

לא היו מתנגדים למינוי זה, כדי לשמור על שלימות המפלגה. ואומנם, במהלך המגעים שהתנהלו השבוע במפלגת העבודה ליי פתרון המשבר היה זה דווקא ראש הגוש המפא"י, שר-השיכון יהושע רבינוביץ, שהעלה את ההצעה למועמד את תיק-הביטחון לפרס.

אלא שההתנגדות למינוי של פרס נבעה ממקור שאי-אפשר היה לשכנעו: גולדה מאיר. גולדה, ש במרוצת השנים האחרונות התגברה על הרבה משינאות העבר שלה בתוך המפלגה, לא היתה מוכנה השבוע לקבל את שמעון פרס כשר-הביטחון בממשלתה. מועמדותו של פרס נפלה על הפה.

מבחינת הכישורים והשאיפות האישיות שלהם, היו השבוע עוד שני מועמדים שנטו לו חלק בקרב על משרד-הביטחון. היו אלה שני הרמטכ"לים-לשעבר הנוספים, שהם חברי הממשלה: רביאלוף (מיל.) חיים ברילב, והביאלוף (מיל.) יצחק רבין. חיים ברילב נהנה מתמיכתו של פנחס ספיר, וככל שיראה הדבר מפתיע, לא היה נתקל כנראה בוטו של משה דיין על מור עמדותיו לתפקיד שר-הביטחון. אולם מבחינת העיתוי לא היתה השעה כשרה עדיין למינוי כזה. חיים ברילב קשור קשר הדוק לאירועי מלחמת יום-הכיפורים. שמו מוהה עם קו מעוין התעלה ועם "קונצפציה" שלמה של התגוננות שועדת אגרנט חייבת עדיין להביע את דעתה עליה. כמו כן נטל ברילב חלק פעיל בקרבות הבלומית בחזית הדרום, שגם אותם חוקרת ועדת אגרנט עדיין.

כאשר הציע דיין את הצעתו להתפטרות הממשלה כולה, כדי להרכיבה מחדש תוך חילופי תיקים, ידע בדיוק שזוהי הצעה שאף אחד מהשותפים הקואליציוניים לא יוכל לקבלה. דווקא משום כך היקנתה לו הצעה טכסית זו עמדת מיקוח פני-טכסית. היא איפשרה לו לפרוש ממישרד-הביטחון לא מעמדת-חולשה אלא מעמדת-כוח, כשהוא שומר בידו את כל האופציות, ואת הכושר להכתיב את הרכב הממשלה הבאה. כך יכול היה להמשיך ולהחזיק בתיק-הביטחון גם מבלי להיות שר-הביטחון.

ולכך בדיוק נועדה הצעה-הפשרה לפתרון המשבר, שהציעה לערוך חילופי-תיקים בתוך הממשלה, מבלי שזו תתפרט.

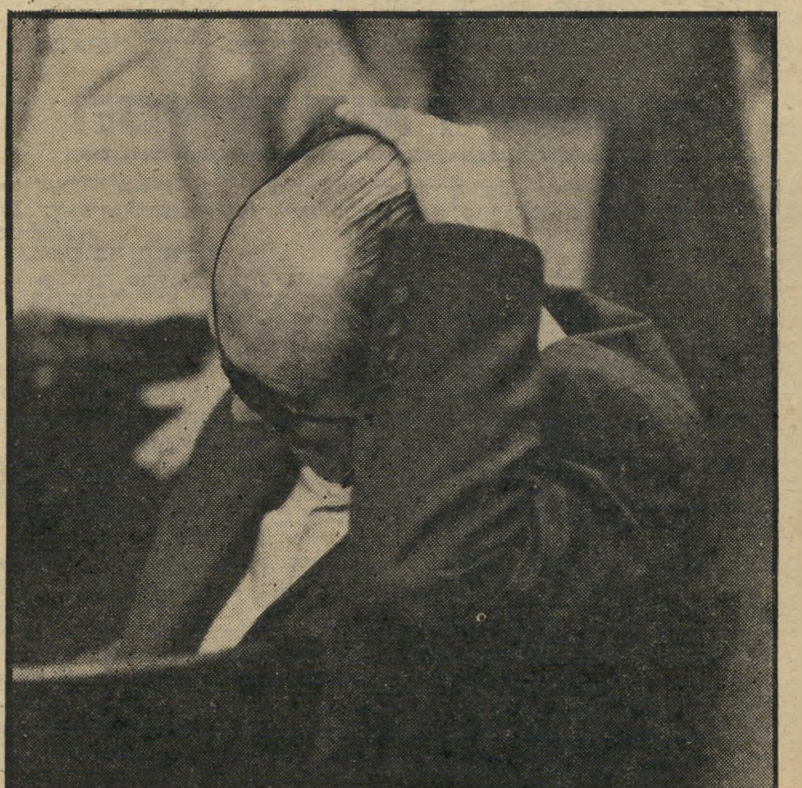
האיש ששודך את עצמו

ב הסכמתו לפרוש ממישרד-הביטחון מבלי לתבוע את התפטרות הממשלה כולה ומבלי לגרום לפילוג שיביא בעקבותיו בחירות חדשות — קיבל משה דיין לידיו את זכות הווטו להכרעה בשתי השאלות החשובות ביותר:

• מי יהיה יורשו בתפקיד שר הביטחון?

• איזה תפקיד יקבל הוא עצמו כממשלה הבאה?

אילו היה הדבר תלוי רק בו, היה דיין בוחר כיורשו במישרד-הביטחון את חברו לחטיבה ועושה-דברו, שמעון פרס. מינויו של פרס כשר-הביטחון היה מאפשר לדיין להמשיך להיות שר-הביטחון בפועל גם להבא. אפילו אנשי הגוש בחטיבת מפא"י

דיין

סופר-סטאר, סופר-שר